

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยนำเสนอ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.2 อภิปรายผล

6.3 ข้อเสนอแนะ

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) ศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน (3) ศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (4) ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสาระเพื่อการสื่อสารสุขภาพ (5) แสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด เก็บข้อมูลในพื้นที่ 2 จังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ จังหวัดขอนแก่น และตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดนครราชสีมา

งานวิจัยดังกล่าวดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือ 3 ประเภท ดังนี้ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายผังรายการโทรทัศน์หรือรายการวิทยุ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหรือกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน แบ่งเป็นสื่อท้องถิ่นที่นำเสนอภายในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนที่เปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 80 คน แบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน กระจายตัวตาม

อำเภอต่าง ๆ ที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน กระจายตัวตามอำเภอต่าง ๆ ที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพและอำเภอพล (2) แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน แบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 200 คน (3) แบบวิเคราะห์เนื้อหา สื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว และเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอนำเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

6.1.1 การศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการประมวลงานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพ สามารถสรุปปัจจัยที่ใช้พิจารณาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นได้ 6 ปัจจัย ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้นำ สื่อท้องถิ่น เทคโนโลยี งบประมาณ การบริหารจัดการและเนื้อหาสุขภาพ โดยจะขอนำเสนอผลการวิจัยเฉพาะปัจจัยที่เป็นศักยภาพของสื่อท้องถิ่นประเภทนั้น ๆ ดังนี้

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ผลการวิจัย พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีภารกิจหลักคือรับมอบงานจากกรมประชาสัมพันธ์ แล้วกระจายให้ฝ่ายอื่น ๆ ของสถานีได้รับทราบ (2) คุณลักษณะของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก เป็นสื่อของทางราชการ มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลากการออกอากาศที่แน่นอน (3) เทคโนโลยี สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักออกอากาศ 2 ระบบ คือระบบ เอเอ็ม (AM) และระบบเอฟ.เอ็ม (FM) โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักจะเป็นผู้กำหนดช่องสัญญาณหรือคลื่นความถี่แตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ เพื่อให้สามารถส่งสัญญาณไปได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ การนำเสนอเนื้อหาภายในรายการต่าง ๆ ของสถานี เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การดูแลสุขภาพตามฤดูกาล การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร เป็นต้น

สถานีวิทยุชุมชน ผลการวิจัย พบว่า วิทยุชุมชนมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนมักมีรูปแบบการนำเสนอตามที่ผู้บริหารของสถานีกำหนดว่าต้องการให้วิทยุชุมชนมีทิศทางในการนำเสนอแบบใด (2) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน

นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น (3) การบริหารจัดการ สถานีวิทยุชุมชนค่อนข้างมีอิสระในการบริหารจัดการสามารถกำหนดรูปแบบและสัดส่วนเนื้อหาได้ตามต้องการ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพ เป็นการแจ้งเตือนภัยต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตน (2) คุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลานำเสนอที่แน่นอน มีรายละเอียดเกี่ยวกับข่าวค่อนข้างมาก แต่มีความเป็นทางการ (3) เทคโนโลยี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอข่าว อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์ (4) งบประมาณ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้สนับสนุนเป็นหลัก (5) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินงาน

หอกระจายข่าว ผลการวิจัย พบว่า หอกระจายข่าวมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) คุณลักษณะของหอกระจายข่าว เป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด (2) งบประมาณ การดำเนินงานของสื่อประเภทหอกระจายข่าว งบประมาณได้มาจากชุมชน โดยการรับบริจาคจากชุมชนเป็นหลัก (3) การบริหารจัดการ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนเป็นหลัก

เคเบิลทีวีท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า เคเบิลทีวีท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร เคเบิลทีวีท้องถิ่นผู้บริหารเป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอ ประกอบกับความต้องการของสมาชิก (2) คุณลักษณะของเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง มีให้เลือกหลายหลาก (3) งบประมาณ เคเบิลทีวีท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้สนับสนุนของสมาชิก (4) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินงาน การกำหนดรูปแบบรายการในการนำเสนอ มักขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของสมาชิกเป็นหลัก

6.1.2 การศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 10 คน พบว่า

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ โดยพบว่า เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มักนำเสนอตามสถานการณ์การเกิดของโรค ซึ่งเป็นการนำเสนอตามฤดูกาล และเป็นความต้องการของประชาชน จากการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ โดยมักประสบปัญหาหรือต้องการแนวทางการป้องกันแก้ไขโรคร้ายไข้เจ็บ เช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องไข้เลือดออกในช่วงฤดูฝน เป็นต้น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าเนื้อหาความรู้ประเภทอื่น ๆ

สถานีวิทยุชุมชน มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหาผลกำไรมีนโยบายไม่โฆษณาสินค้าประเภทเครื่องสำอางหรืออาหารเสริมเพื่อสุขภาพ โดยหากมีการนำเสนอข้อมูลสินค้าหรือหน่วยงานปรากฏในรายการ มักเป็นการนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล วิธีการนำเสนอรายการ เน้นการให้ข้อมูลเรื่องสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย และการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยพบว่า เคเบิลทีวีเคซีทีวี จังหวัดนครราชสีมา มีรายการเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ เนื้อหาเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย เช่น รายการคนรักสุขภาพ รายการพบหมอ นอกจากการนำเสนอรายการเรื่องสุขภาพอนามัยโดยตรงแล้ว ยังมีการแทรกความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเข้ามาในรายการเนื้อหาประเภทอื่น โดยเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาพูดคุยหรือนำเสนอเรื่องดูแลสุขภาพของตนเอง ส่วนเคเบิลทีวีเคซีทีวี มีรายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยโดยตรงเช่น รายการคนรักสุขภาพ รูปแบบรายการเป็นการพูดคุย สนทนาข่าว พร้อมการสาธิตประกอบในกรณีที่เป็นการให้ความรู้ที่ต้องมีการอธิบายให้ทราบ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจ โดยผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยคอลัมน์ประจำที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ ยารักษาโรค สมุนไพร รักษาโรค กิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สำนักงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

หออกระจายข่าว มีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทด้านการให้ความรู้ หรือการระดมความร่วมมือยังไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และความสนใจของประชาชนยังมีไม่มากนัก

6.1.3 การศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหออกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 10 คน พบว่า

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายจากภาครัฐ กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดสัดส่วนของเนื้อหาต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน อาทิ ข่าว ความรู้ บันเทิง เป็นต้น เปลี่ยนแปลงได้น้อย ส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการ และผู้สื่อข่าว (2) งบประมาณ การขาดงบประมาณในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น ขาดงบประมาณสำหรับเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในรายการ การขาดงบประมาณดังกล่าว การขาดงบประมาณส่งผลต่อความหลากหลายของรายการ หรือเนื้อหา เนื่องจากไม่สามารถเชิญวิทยากรมาร่วมผลิตรายการได้ (3) ความนิยมที่ลดลง เนื่องจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังบางกลุ่มได้ ส่งผลต่อการพัฒนาเนื้อหารายการ และการจัดสรรงบประมาณ (4) การบริหารจัดการ ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน อยู่ภายใต้การกำกับของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด มักบริหารจัดการตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

สถานีวิทยุชุมชน มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) งบประมาณ ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ที่ห้ามสถานีวิทยุชุมชนหารายได้จากการหาโฆษณาจากสินค้าหรือบริการ นักจัดรายการวิทยุจึงต้องดำเนินรายการด้วยความสมัครใจ (2) เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง ความทันสมัยและครอบคลุมของเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง ทำให้การส่งกระจายเสียงไม่ชัดเจน ถูกรบกวนจากคลื่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นได้ง่าย (3) นักจัดรายการวิทยุชุมชน

ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำรายการ ขาดทักษะในการดำเนินรายการวิทยุให้มีความน่าสนใจ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหา แนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแสวงหาผู้สนับสนุน จึงต้องคำนึงถึงกลไกทางธุรกิจเป็นสำคัญ (2) ความนิยมของผู้อ่าน ประชาชนในท้องถิ่นไม่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ ความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปจากสมัยก่อน ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด (3) ความรู้ความชำนาญของผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวขาดความรู้และทักษะในการเขียนข่าวของผู้สื่อข่าว และการเขียนคอลัมน์ของกองบรรณาธิการ ทำให้เนื้อหาที่นำเสนอขาดความน่าสนใจ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย มักเน้นนำเสนอด้านอื่น อาทิ เศรษฐกิจ การเมือง ข่าวท้องถิ่น เป็นต้น

หอกระจายข่าว มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 ด้าน ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญต่อหอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดทักษะการพูดที่ดี ขาดทักษะการสื่อสาร (2) ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนบางคนไม่ให้ความสนใจ และปฏิเสธการรับฟัง เพราะให้เหตุผลว่า เสี่ยงจากหอกระจายข่าวดังรบกวนการทำงานของตน (3) เทคโนโลยี ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการนำเสนอ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ หอกระจายข่าวนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ส่วนเป็นใหญ่เป็นการแจ้งข่าวสารจากทางราชการ

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ คือ การกำหนดเนื้อหารายการในผังเคเบิลทีวีท้องถิ่น มักกำหนดตามความต้องการของสมาชิก โดยไม่ได้คำนึงว่ารายการต่าง ๆ มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้านหรือไม่ (2) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เคเบิลทีวีท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพโดยตรงมีจำนวนน้อย แต่จะมีรายการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ อาทิ การออกกำลังกาย เป็นต้น (3) เทคโนโลยียังใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิตสื่อ

6.1.4 การศึกษาความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัย จากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ในเขตจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักศึกษา / นิสิต ลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

จากสื่อท้องถิ่นใน 1 สัปดาห์ เปิดรับระดับบ่อยหรือ 5 – 6 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และระดับนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์) ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ส่วนระยะเวลาการเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน มากกว่า 2 ชม.ต่อวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระยะเวลา ระหว่าง 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน ได้แก่ สถานีวิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น และระยะเวลาระหว่าง 30 – 59 นาที ต่อวัน ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ แบบไม่แน่นอน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น และถ้าต้องการจะเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพก็จะเลือกเปิดรับจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น สาเหตุที่เลือก เปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพเพราะข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน โดยเนื้อหาจะเป็น การดูแลสุขภาพทั่วไป

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ถ้าเปลี่ยนเป็น ประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างมีความพึงพอใจที่ระดับมาก ในด้าน (1) คุณสมบัตินด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น (3) คุณภาพของเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น (4) จำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มี ในสื่อท้องถิ่นและความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ ในด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น

ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจที่มีต่อสื่อท้องถิ่นในการให้ ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยภาพรวม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับความ น่าสนใจของสื่อท้องถิ่นได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้ (1) สื่อท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะตัวนักจัดรายการ ภาพชัดเจน สามารถประยุกต์ใช้งานได้ (2) สื่อท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เพราะเนื้อหาซ้ำ ไปซ้ำมา ไม่แปลกใหม่ (3) สื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ตอบสนอง ความต้องการของผู้รับสารไม่ได้

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) คุณสมบัตินด้านข้อมูลที่ได้รับ จากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ ความถูกต้อง ของข้อมูลด้าน เป็นต้น (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อ ท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว การได้รับทราบข้อมูล เป็นต้น (3) คุณสมบัตินทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจนของสัญญาณ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ เป็นต้น (4) คุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพ อนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป เนื้อหา

เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่า สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เนื้อหาความรู้ต้องการให้เน้นเรื่องการกินอาหารที่ถูกต้อง เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์ และสื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ในเชิงเชิงคุณภาพ สื่อควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ ส่วนเชิงปริมาณ สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม

นอกจากนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังได้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่นว่าข้อมูลที่นำเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ และทันสมัย (2) ด้านผู้ดำเนินรายการว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีความน่าเชื่อถือ (3) ด้านตัวสื่อท้องถิ่น ควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย (4) ด้านการนำเสนอรายการควรนำเสนอข้อมูลที่ สามารถเข้าใจได้ง่าย ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ และ (5) ด้านอื่น ๆ สื่อท้องถิ่นควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

เมื่อดำเนินการการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.1.5 การแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลจากการสำรวจสถานการณ์ด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น การแจกแบบสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้างประชาชนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สามารถนำมากำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาสุขภาพ คือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานและโรคอ้วน เป็นต้น ประชาชนได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ประชาชนมักคิดว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเป็น

ส่วนมาก การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยไม่ใช่หน้าที่ของสื่อมวลชน ประชาชนได้รับข้อมูล โฆษณาสินค้าจากวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ความต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมักเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ หน่วยงานสาธารณสุข ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนควรได้รับ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแล สุขภาพให้แข็งแรงปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพของ อสม. มีน้อย ควรเพิ่มปริมาณ คุณภาพ และจำนวนให้มีความหลากหลาย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสื่อหรือผู้นำ ชุมชน ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าวหรือนักจัดรายการวิทยุ และความเป็นสื่อท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดชุมชน และปัจจัยจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือคือ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของสัญญาณหรือเครื่องมือหรือการ งบประมาณที่มีอยู่ อย่างจำกัด การไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน ตัวนักจัดรายการ ต้องมีความตระหนักในหน้าที่ วิธีการนำเสนอ ให้น่าสนใจ น่าเบื่อ ไม่กระชับ พูดไม่รู้เรื่อง

แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ในเชิงรุก การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน การพัฒนาคุณภาพของ สื่อ เช่น พัฒนาความชัดเจนของสัญญาณออกอากาศ เป็นต้น การเพิ่มความสม่ำเสมอต่อเนื่องใน การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ต้องต่อเนื่อง เน้นย้ำความสำคัญ การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การลำดับความคิด เป็นต้น

เนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่อง โรคร้ายไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร การงดใช้สารเคมี การโฆษณาชวนเชื่อของยาจากสื่อต่าง ๆ ความรู้เพื่อให้ รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้ ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ ปัญหาการขายบริการทางเพศ ความรู้เรื่องยาเสพติด ความรู้ เรื่องครอบครัว เป็นต้น

บทบาทที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และป้องกันสุขภาพของประชาชนให้ห่างไกลโรค การรณรงค์และระดมความร่วมมือเพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน

วัน เวลา และวิธีการการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของสื่อต่าง ๆ ดังนี้ หอกระจายข่าว ออกอากาศในช่วงเวลาเช้า ความยาวไม่เกิน 30 นาที สถานีวิทยุชุมชน ออกอากาศ ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยได้ตลอดทั้งวัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย ทั้งในรูปแบบของข่าว และบทความด้านสุขภาพอนามัย โดยให้สัดส่วนของเนื้อหาข่าวหรือบทความ ด้านสุขภาพที่ชัดเจน เคเบิลทีวี นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยบรรจุในผังรายการของทางสถานีฯ ทั้งในรูปแบบของข่าว และรายการด้านสุขภาพอนามัย

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสุขภาพ นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไข้ ภูมิแพ้ ให้ความรู้เรื่องโรคใหม่ ๆ สถานีวิทยุชุมชนเป็นธุรกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป ส่งเสริมการอ่านให้เด็ก เพื่อเพิ่มการอ่านหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรเข้ามากำกับดูแล ไม่ควรมีหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไข แต่ต้องให้ความรู้ การป้องกันโรค เช่น เรื่องการรักษาโรค ยาสมุนไพรที่หลอกลวงผู้บริโภค

6.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผล สามารถนำเสนอตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

6.2.1 สักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในงานวิจัยนี้ พบว่า สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่แสดงบทบาทในการเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง กล่าวคือ สื่อมวลชนยังไม่มีบทบาทในการวางแผนและผลิตเนื้อหาเท่าที่ควร นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง และผู้สื่อข่าว ยังมีบทบาทเพียงการผลิตเนื้อหา แต่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ยังคงมาจากผู้บริหาร หรือมาจากนโยบายจากภาครัฐเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยในประเด็นลักษณะของการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของเกสสินี จุฑาวิจิตร (2542 อ้างถึงใน เสถียร เขยประทับ, 2538) ที่ว่า สื่อท้องถิ่น

ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือ สถาบันวิทยุชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาจัดรายการภายในสถานีได้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยการโทรศัพท์เข้ามาทางรายการ เพื่อร่วมเล่นเกม ขอเพลงหรือถามตอบปัญหาด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในฐานะการผลิตเนื้อหาของสื่อ สื่อท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาด้านสุขภาพ อาทิ สถาบันวิทยุชุมชนหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินรายการในรูปแบบของตนเองได้ตามวันและเวลาที่กำหนด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสามารถเขียนข่าวเกี่ยวกับสุขภาพลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเปิดโอกาสให้หน่วยงานรัฐบาลสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพภายในคอลัมน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของหนังสือพิมพ์

สื่อท้องถิ่นต้องเป็นการผลิตในท้องถิ่น กล่าวคือ กระบวนการในการผลิตสื่อท้องถิ่นต้องอยู่ภายในชุมชนท้องถิ่น อาทิ จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลิตในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ออกอากาศภายในอำเภอพิมาย หอกระจายข่าวหมู่ 4 ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผลิตในหมู่ 4 และออกอากาศในหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

สื่อท้องถิ่นต้องมีมนุษยธรรม กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นต้องใช้ “คน” เป็นตัวกลางสำคัญในการสื่อสารไปยังประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน สื่อท้องถิ่นต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของตนเอง การรู้สาเหตุที่แท้จริงเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พบว่า ปัจจุบันสื่อท้องถิ่นจัดได้ว่ามีมนุษยธรรมที่ดีต่อประชาชน สังเกตได้จาก การนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ การป้องกันโรคตามฤดูกาล การรับประทาน อาหารที่ถูกต้อง การออกกำลังกาย เป็นต้น เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ประชาชนเตรียมพร้อมรับมือ และเฝ้าระวังกับปัญหาสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ยังพบว่า ในการพัฒนาบทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักพัฒนา โดยนำเทคนิคและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมวลชนมาใช้เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า สื่อท้องถิ่นบางประเภท อาทิ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอ โดยการนำเสนอข่าวในเว็บไซต์ ซึ่งในอดีตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีลักษณะเป็นรูปแบบ แต่ปัจจุบันได้เพิ่มช่องทางการนำเสนอเป็นแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเปิดรับข้อมูลได้ทันที

ผลการวิจัยในประเด็นความรวดเร็วในการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยัวรรณ สิทธิยศ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นประชาคมของวิทยุชุมชนจังหวัดเชียงรายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ที่ว่าสถานีวิทยุชุมชนเป็นช่องทางให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็ว และสามารถนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นช่องทางให้ประชาชน เอกชน ราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ สื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัยในประเด็นความนิยมของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kazufumi Ueno (2003) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการออกอากาศของเคเบิลทีวีท้องถิ่น กรณีศึกษา small rural town ประเทศญี่ปุ่น ที่ว่าโปรแกรมรายการที่มีประโยชน์ ความถี่ในการรับชม และจำนวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน แปรผันตรงต่อกัน พบว่า รายการโทรทัศน์ของเคเบิลทีวีท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดขอนแก่นที่มีประโยชน์ในด้านสุขภาพ มักมีจำนวนผู้เปิดรับจำนวนมาก และเปิดรับอย่างต่อเนื่อง ผู้ฟังจะโทรศัพท์เข้ามาสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสอบถามข้อสงสัย โดยเฉพาะรายการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ร่วมดำเนินรายการ

6.2.2 บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

ผลการศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้และแจ้งข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ในมิติของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ที่ว่าบทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในด้านสังคม สื่อท้องถิ่นช่วยในการเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสารในเรื่องของการสื่อสารสุขภาพ กระตุ้นเตือนให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ โดยการนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง พบว่า สื่อท้องถิ่น ไม่ได้ให้ความรู้เรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มักนำเสนอในช่วงหรือสถานการณ์ที่ประสบปัญหานั้น ๆ อาทิ โรคตามฤดูกาล เนื้อหาการนำเสนอเป็นเรื่องเดิม เป็นความรู้ทั่วไป รูปแบบการนำเสนอเป็นเพียงการแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสุขภาพ

ผลการวิจัยบทบาทของวิทยุชุมชนในการแจ้งข่าวสารให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของยิ่งศักดิ์ แพงจันทร์ศรี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วิทยุชุมชนกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษา สถานีวิทยุชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ จังหวัดยศโยธา ที่ระบุว่าวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่และยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน โดยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรต่าง ๆ ที่ผลิตจากชุมชน ให้

ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ยาสมุนไพรของชุมชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้นด้านการเมือง สื่อท้องถิ่นจะนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากภาคีรัฐบาลมาสู่ภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ ประกาศต่าง ๆ จากส่วนราชการ เป็นต้น พบว่า วิทยูชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ งานศพ งานบวช หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งเรื่องสุขภาพภายในชุมชนด้วยเช่นกัน

ผลการวิจัยแกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญมากในการสื่อสารสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อในประเด็นการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย ที่ว่า องค์ประกอบในการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบเชิงบุคคล (2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) กล่าวคือ แกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญ เพราะเป็นเจ้าของสื่อ อาทิ หอกระจายข่าว เป็นต้น ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนภายในชุมชน หากผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญ ประชาชนจะไม่ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ผู้นำชุมชนจึงควรมีบทบาทในการรณรงค์การรณรงค์เรื่องสุขภาพให้มากขึ้น โดยการกำหนดสัดส่วนการนำเสนอเรื่องสุขภาพที่ชัดเจนเหมาะสม นำเสนอข้อมูลมีความทันสมัย แหล่งข้อมูลมีความเชื่อถือ อาทิ หนังสือ วารสาร สารานุกรมสุขภาพจังหวัด โรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

ผลการวิจัยบทบาทของสื่อท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมในประเด็นเรื่องการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ เนื่องจากสื่อท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสุขภาพสู่ประชาชนเท่าใดนัก มีเฉพาะบางสื่อที่ให้ความสนใจ แต่บางสื่อก็นำเสนอความรู้เดิม ๆ อาทิ การนำเสนอโรคตามฤดูกาล เป็นต้น หรือเป็นการรับนโยบายจากภาครัฐมาเสียเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะสื่อท้องถิ่นยังไม่ได้ตระหนักในบทบาทของตนเองเท่าที่ควร ซึ่งการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพเป็นอีกบทบาทหนึ่งของสื่อท้องถิ่นที่ต้องให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับบทบาทในด้านอื่น ๆ อาทิ บทบาทในการเป็นกระบอกเสียงสะท้อนชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

ผลการวิจัยรูปแบบการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักอยู่ในรูปแบบคอลัมน์ อาทิ คอลัมน์มุมสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกนกพร วงศ์น่าน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือ

ตอนบน ที่ว่ารูปแบบ การนำเสนอเรื่องสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในรูปแบบของคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพ เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ อาทิ การป้องกันตนเอง การณรงค์เรื่องสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น

ผลการวิจัยบทบาทของสถานีวิทยุชุมชนในมิติการมีส่วนร่วมจากประชาชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรี กวางศิริ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง วิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน กรณีศึกษา องค์กรชุมชนบ้านบ้านจำรุง หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่พบว่า สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินรายการ อาทิ จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาดำเนินรายการวิทยุได้ เป็นต้น สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่เน้นการนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยในประเด็นเนื้อหาการนำเสนอผ่านวิทยุชุมชนยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรพล สุธาอรรรถ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสถานีวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กล่าวคือ วิทยุชุมชนมีการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ อาหาร ประเพณี กิจกรรมต่างในชุมชน สถานีวิทยุชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้แก่ประชาชน เป็นช่องทางในการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยไม่แสวงหาผลกำไร ด้านการเมือง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐบาลและภาคประชาชน

ผลจากการวิจัยในประเด็นการนำเสนอเรื่องโรคเอดส์ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ นิพพานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงไม่ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์อย่างต่อเนื่อง มักนำเสนอในช่วงที่โรคเอดส์แพร่ระบาด และเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่นำเสนอมักเป็นข้อมูลเดิม อาทิ การป้องกันโรคเอดส์ การใช้ถุงยางอนามัย เป็นต้นซึ่งข้อมูลดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่ทราบอยู่แล้ว ไม่มีข้อมูลที่แปลกใหม่ อาจเป็นเพราะโรคเอดส์เป็นโรคที่พบมานาน สื่อหลายประเภทได้นำเสนอข้อมูลเรื่องโรคเอดส์ อาทิ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร เป็นต้น ประกอบกับปัจจุบันผู้รับสารสามารถเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ ได้มากขึ้น สื่อท้องถิ่นจึงนำเสนอข้อมูลเรื่องโรคเอดส์ลดน้อยลง

6.2.3 ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยในประเด็นศักยภาพการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำบุญวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร

ที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ว่าปัญหาของการดำเนินงานของหอกระจายข่าว คือ หอกระจายข่าวไม่สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะการใช้งานส่วนใหญ่ยังใช้เพียงถ่ายทอดข่าวประจำวันจากส่วนกลาง

ผลการวิจัยการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธารักษ์ ภูติโส (2551) ในเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจตุรภัทร ชัยสุวรรณ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและกลวิธีในการจัดรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช กรณีศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของวิทยุชุมชน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก ด้านงบประมาณ มีงบประมาณในการดำเนินงานน้อย เพราะเป็นสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร ด้านเทคนิค เครื่องมือในการผลิตรายการไม่ทันสมัย ด้านนักจัดรายการวิทยุ มีจำนวนน้อย

ผลการวิจัยศึกษาภาพของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักสอดคล้องกับผลการวิจัยของจาวรธรรม นิพพานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ว่านักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมักนำเสนอข้อมูล โดยการอ่านตามเอกสารที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐบาลต่าง ๆ ไม่มีการปรับระดับของภาษาให้ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย

ผลการวิจัยความน่าเชื่อถือด้านแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพของวิทยุชุมชนไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยอุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง ที่ว่าวิทยุชุมชนขาดหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลความรู้ จากการศึกษา พบว่า จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจากโรงพยาบาลพิมายเป็นประจำ อาทิ หนังสือ วารสาร เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น และสถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น ได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุ ข้อมูลได้สุขภาพต่าง ๆ อาทิ การป้องกันโรค การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย เป็นต้น จึงได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลดังกล่าวเป็นหลัก ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับการสื่อสารสุขภาพผ่านสื่อวิทยุชุมชนจึงมีเพียงพอ มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย

6.2.4 ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัยในประเด็นความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อยู่ภายใต้กรอบของทฤษฎีเชิงหน้าที่ โดยเชื่อว่าพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมล้วนเกี่ยวข้องกันในเชิงหน้าที่ต่อกัน กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการ ซึ่งความต้องการของแต่ละคนมักแตกต่างกันออกไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อการเปิดรับสื่อท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลังของการเปิดรับสื่อท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมักเลือกเปิดรับสื่อท้องถิ่นที่ตนเองสามารถเปิดรับได้ และอนุมานว่าสื่อท้องถิ่นประเภทนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตาม แนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเชิงหน้าที่ กล่าวคือหน้าที่เสนอข่าว สื่อท้องถิ่นนำเสนอสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ให้ผู้รับสารได้รับรู้เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ประชาชนได้รับทราบ การสร้างเสริมเอกลักษณ์ พบว่า สื่อท้องถิ่นมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในการนำเสนอทุกครั้ง การสร้างเสริมการติดต่อกับสังคม สื่อท้องถิ่นมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคนอก อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. เป็นต้น เพื่อติดต่อสื่อสารเรื่องสุขภาพระหว่างกัน และหน้าที่เสนอความบันเทิง สื่อท้องถิ่นมีการสอดแทรกความบันเทิงเข้าไปในระหว่างการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การเปิดเพลง การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถขอเพลงได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤดม สารีบุตร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการนำเสนอสุขภาพของหนังสือพิมพ์ในระดับดี

ผลการวิจัยในประเด็นการประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องสุขภาพจากการเปิดรับจากสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยอุบล จันทรเพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง ที่ว่ากลุ่มผู้ฟังมีความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าความรู้เรื่องสุขภาพที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว

1.2.5 เพื่อแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลการวิจัยในประเด็นระยะเวลาในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสนั่น สนธิสัมพันธ์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบรายการบันทึกเสียงสำหรับรายการกระจายเสียงทางหอกระจายข่าวในชุมชนชนบทที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน ที่ว่ารูปแบบรายการที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพควรมีความยาวประมาณ 30 นาที ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียงควรใช้เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาไทยกลาง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของชาญวิทย์ ภาแก่คำ (2552) ที่เน้นย้ำว่ารูปแบบการเผยแพร่การสื่อสารสุขภาพผ่านสถานีวิทยุชุมชน แก่ประชาชนของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่ รูปแบบการสนทนา และรายการสัมภาษณ์บุคคลในรายการ เป็นรูปแบบรายการที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ฟัง ควรใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอรูปแบบรายการควรมีความเป็นกันเอง ไม่นำเสนอความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป ทั้งนี้ ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการสื่อสารสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวและสถานีวิทยุชุมชนควรเป็นเวลาในภาคเช้า หรือเวลาประมาณ 06.00 – 07.00 น. เพราะเป็นช่วงเวลาก่อนที่ชุมชนจะออกไปปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ

ผลการวิจัยในประเด็นรูปแบบการดำเนินงานของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของชุมชน ที่ว่าวิธีดำเนินงานของหอกระจายข่าว มักมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน หอกระจายข่าว เป็นสื่อท้องถิ่นที่มีอิทธิพลกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (2549) ในเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีความยั่งยืน ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายการนำเสนอเรื่องสุขภาพกับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. จะส่งผลให้การนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการที่ภาคีรัฐบาลเข้าไปช่วยเหลือจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และเหมาะสมให้แก่สื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทตามความเหมาะสม

2) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านความรู้ของสื่อท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปยังมีความรู้เกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อย การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการจัดอบรมให้ความรู้สื่อเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

3) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านตัวสื่อเอง นักสื่อสารสุขภาพยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อย การแก้ไขปัญหาสามารถทำได้ โดยปลูกฝังและอบรมเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้สื่อข่าวบรรณาธิการ ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหออกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อให้ นักสื่อสารมวลชนได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของตน

4) ผลการวิจัย พบว่า ผู้เป็รับสารของสื่อบางประเภทลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่น การแก้ไขปัญหา อาจทำได้โดยการพัฒนาเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ อาทิ การปรับปรุงเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และได้เนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ

5) ผลการวิจัย พบว่า ความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่น ยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร การแก้ไขปัญหาอาจทำได้โดยการปลูกฝังจรรยาบรรณ และสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชนในการตรวจสอบโฆษณา ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

6) ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องสุขภาพผ่านหออกระจายข่าวน้อย ควรมีการจัดอบรมให้กับผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้มีความรู้และเทคนิคในการสื่อสารสุขภาพให้ตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพในภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น
- 2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหาสื่อท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิในเชิงลึก
- 3) การวิจัยครั้งต่อไป ควรวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหากลุ่มเป้าหมายที่มีความเหมาะสมของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท
- 4) การวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนเนื้อหาด้านสุขภาพที่เหมาะสมใน 1 รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 1 ฉบับ เพื่อดูความเหมาะสมในเชิงคุณภาพของเนื้อหาสื่อเพื่อสุขภาพ